

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 41 0 P 085658 22 Rev
Sarajevo, 10.05.2023. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija: Marijane Omerčaušević, kao predsjednice vijeća, Slavice Čindrak i dr. sc. Danice Šain, kao članica vijeća, u pravnoj stvari tužitelja S. N., sina Š. iz B., ..., zastupanog po punomoćniku Faruku Ćosoviću, advokatu iz Visokog, protiv tužene Općine Breza, zastupane po Općinskom pravobranilaštvu Breza, radi utvrđenja vlasništva na nekretninama dosjelošću, v.sp. 1.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužene izjavljenoj protiv presude Kantonalnog suda u Zenici broj: 41 0 P 085658 22 Gž od 30.03.2022. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 10.05.2023. godine, donio je slijedeću:

P R E S U D U

Revizija tužene se usvaja, obje nižestepene presude preinačavaju i odbija tužbeni zahtjev tužitelja kojim je traženo da se utvrdi da je tužitelj u odnosu na tuženu po osnovu dosjeloosti stekao pravo vlasništva na nekretnini označenoj kao k.č. br. 2154. „Krčevine“ u naravi oranica/njiva 6. klase pov.1446. m2 i oranica/njiva 5. klase površine 2483 m2, upisane u zk. ul. br. 178 k.o...., te da će se u zemljišnim knjigama Općinskog suda u Visokom navedene nekretnine otpisati sa tužene i upisati u korist tužitelja sa dijelom 1/1.

Tužitelj je dužan tuženoj nadoknaditi troškove cijelog postupka u visini od 1.664,80 KM.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Visokom broj: 41 0 P 085658 20 P od 24.12.2021. godine utvrđeno je da je tužitelj u odnosu na tuženu po osnovu dosjeloosti stekao pravo vlasništva na nekretnini označenoj kao k.č. br. 2154. „Krčevine“ u naravi oranica/njiva 6. klase pov.1446. m2, i oranica/njiva 5. klase površine 2483, upisane u zk. ul. br. 178 k.o. ..., te će se u zemljišnim knjigama Općinskog suda u Visokom navedene nekretnine otpisati sa tužene i upisati u korist tužitelja sa dijelom 1/1, u roku od 30 dana pod prijetnjom izvršenja. Istom presudom obavezana je tužena da tužitelju naknadi troškove postupka u iznosu od 1.353,00 KM, a u roku od 30 dana pod prijetnjom izvršenja, a zahtjev tužene za naknadu troškova postupka u iznosu od 944,80 KM je odbijen je u cijelosti.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Zenici broj: 41 0 P 085658 22 Gž od 30.03.2022. godine žalba tužene je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Blagovremeno izjavljenom revizijom tužena pobija drugostepenu presudu iz razloga povreda odredaba parničnog postupka pred drugostepenim sudom i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija dopusti, po članu 237. st. (3) ZPP-a, pobijana

presuda preinači i odbije tužbeni zahtjev tužitelja, uz zahtjev za naknadu troškova sastava revizije u iznosu od 360,00 KM.

Tužitelj je podnio odgovor na reviziju kojim je predložio da se revizija odbaci kao nedopuštena ili odbije kao neosnovana.

Ispitujući pobijanu presudu u granicama razloga iz revizije i po službenoj dužnosti, u smislu odredbe člana 241. Zakona o parničnom postupku (u daljem tekstu ZPP-a) ¹revizijski sud je odlučio kao u izreci iz slijedećih razloga:

Ocjenjujući dopuštenost revizije revizijski sud konstatuje da je predmet nenovčano potraživanje kojim se traži utvrđivanje prava vlasništva dosjelošću, za koji je u tužbi označena vrijednost predmeta spora od 1.000,00 KM.

Po članu 237. stav (2) Zakona o parničnom postupku (u daljem tekstu ZPP-a) propisano je da revizija nije dozvoljena ako vrijednost pobijanog dijela pravomoćne presude ne prelazi iznos od 30.000,00 KM... U konkretnom slučaju budući da je predmet spora nenovčano potraživanje, a da je vrijednost predmeta spora određena ispod propisanog cenzusa, to revizija po zakonu nije dopuštena.

Međutim revidentica predlaže dopuštanje izuzetne revizije po članu 237. stav (3) ZPP koja odredba propisuje izuzetnu mogućnost da Vrhovni sud Federacije BiH dopusti revizije u svim predmetima, ako ocijeni da bi odlučivanje po reviziji bilo od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima.

Prema članu 237. (5) ZPP u takvoj reviziji stranka treba određeno naznačiti pravno pitanje zbog kojeg je revizija podnesena, uz određeno navođenje propisa i drugih važećih izvora prava koji se na njega odnose, te izložiti razloge zbog kojih smatra da je ono važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

Dakle, iz sadržaja naprijed navedenih odredaba ZPP, jasno proizlazi, da bi se moglo pristupiti ocjeni je li riječ o pravnom pitanju važnom za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana i s time u vezi dopuštenosti revizije, potrebno da revizija sadrži slijedeća tri elementa: određeno navedeno pravno pitanje, da je riječ o pitanju o čijem rješenju ovisi odluka u konkretnom sporu i određeno navedeni razlozi zbog kojih revident smatra da je to pitanje važno za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana. U slučaju da je u reviziji izostao bilo koji od navedenih elemenata, nema pretpostavki za razmatranje takve revizije u smislu čl.237 st.(3) ZPP.

U konkretnom slučaju pitanja koja revidentica u svojoj reviziji postavlja su:

1. Ko je pravni slijednik poljoprivrednog zemljišta, šume i šumskog zemljišta koje se u zemljišnim knjigama upisane kao vlasništvo opštenarodne imovine 1/1?
2. Od kada se ima početi primjenjivati rok propisan članom 58. u vezi sa članom 359. stav 4. Zakona o stvarnim pravima za sticanje prava vlasništava dosjelošću na nekretninama u državnom vlasništvu imajući u vidu da je shodno odredbi člana 371. stav 1. tačka 11. Zakona o stvarnim pravima tek stupanjem na snagu navedenog zakona prestala primjena Zakona o uzurpacijama koji se primjenjivao u slučajevima uzurpacije državnog zemljišta i

¹ Službene novine F BiH, br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15;

koji je izričito isključivao dosjelost kao način sticanja prava vlasništva na državnom zemljištu?

Revidentica u svojoj reviziji u odnosu na pitanje br. 1. navodi da je predmetno zemljište po kulturi oranica i da spada u poljoprivredno zemljište, koje je državno vlasništvo, zbog čega ima poseban položaj, da je titular te imovine država BiH, da na državnoj imovini postoji zakonska zabrana raspolaganja, te se poziva na Odluke o ratifikaciji Sporazuma o pitanjima sukcesije, Zakona o pretvorbi društvene svojine u državnu svojinu, Ustav BiH, Zakon o poljoprivrednom zemljištu, Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom i Zakon o stvarnim pravima, kao i odluke Ustavnog suda BiH br. U-8/19 i U-1/11.

Revizijski sud nalazi da je postavljeno pravno pitanje br. 1. određeno, da se odnosi na prigovor tužene o nedostatku njene pasivne legitimacije, da od tog pitanja zavisi rješenje predmetnog spora i da su u reviziji navedeni razlozi zbog kojih revidentica smatra da je pitanje br. 1. važno za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana. Zbog toga je revizijski sud dopustio reviziju i odlučio o istoj primjenom člana 241. st. (2) ZPP, što znači da je odlučeno o presudi drugostepenog suda u dijelu kojim se pobija revizijom i samo zbog pitanja koje je važno za osiguranje jedinstvene primjenu prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

Činjenice koje su relevantne i utvrđene u toku postupka su:

- na kč. 2154, Krčevine, oranica 6. i 5. klase ukupne površine 3,929 m² upisane u zk. ul. br. 178 KO..., u B listu je upisana opštenarodna imovina, bez oznake ko je nosilac prava upravljanja, korištenja ili raspolaganja;
- tužitelj je kao posjednik upisan na kč. br.2154 KO Koritnik u PL br. 399 KO ... sa dijelom 1/1, uz upis da se radi o DS;
- rješenjem o nasljeđivanju Općinskog suda u Visokom br. 041-0-O-06-165 od 5.9.2006. godine utvrđena je zaostavština iza umrlog N. Š., u koju nije unesena sporna nekretnina;
- vještak geometar Nezaheta Čengić je izvršila identifikaciju spornih nekretnina prije harmonizacije i utvrdila da sporna nekretnina odgovara k.č. 1076/56 upisna u zk. ul 2750 u KO..., vlasnika- Opštenarodna imovina, a nakon usaglašavanja je upisana kao k.č. 2154 u zk. ul. 178 KO.... Vještak je utvrdio na licu mjesta da preko parcele postoji drvena ograda koju je postavio RMU Rudnik „Breza“ zbog zaštite jer je na zemljištu nastala pukotina zbog iskopavanja rude;

Tužitelj svojom tužbom protiv tužene Općina Breza traži da se utvrdi da je on stekao pravo vlasništva dosjelošću na spornoj nekretnini savjesnim posjedom preko 20 godina. Tužena je prigovorila nedostatku pasivne legitimacije, jer je nekretnina na kojoj tužitelj traži utvrđenje svog prava vlasništva dosjelošću, državna imovina upisana kao opštenarodna imovina, po kulturi poljoprivredno zemljište, pa je država Bosna i Hercegovina samo pasivno legitimirana u ovom postupku. Uz to je istakla prigovor da je na državnoj imovini zakonom uspostavljena zabrana raspolaganja primjenom Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom.

Pravosnažnom presudom je usvojen tužbeni zahtjev tužitelja, a prigovor nedostatka pasivne legitimacije odbijen, primjenom čl. 4. st. 2. Zakona o uknjiženju nekretnina u društvenoj

svojini² (dalje Zakon o uknjiženju), da drugi nosioc stvarnih prava (Federacija po Zakonu o poljoprivrednom zemljištu³) nije u smislu člana 361. st. 1 Zakona o stvarnim pravima upisala svoja prava u zemljišnu knjigu u datom roku, kao i da je takav stav prihvatio Ustavni sud BiH u svojoj odluci AP- 1939/20 od 8.9.2021. godine.

Kada je u pitanju pravno pitanje stvarne legitimaciji u odnosu na nekretninu koja je u zemljišnoj knjizi upisana kao opštenarodna imovina, bez upisanog nosioca prava upravljanja, korištenja ili raspolaganja, valja naglasiti potrebu analize propisa kojim je uspostavljen institut opštenarodne imovine na poljoprivrednom zemljištu, te njenog titulara nakon uspostavljanja novog društvenog sistema.

Tu prije svega treba naglasiti da je u ranijem društvenom sistemu uspostavljenom nakon 1945. godine usvojeno više zakona i drugih propisa kojim je vršeno oduzimanje vlasništva na raznim oblicima imovine i stvari, a među njima je i Zakon o agrarnoj reformi i kolonizaciji iz 1945. godine kojim je započet taj postupak oduzimanjem viška imovine od veleposjednika, koji je nastavljen Zakonom o poljoprivrednom zemljišnom fondu opštenarodne imovine i dodjeljivanju zemlje poljoprivrednim organizacijama⁴ (dalje Zakon iz 1953. godine). Tim zakonima je određen maksimum površine poljoprivrednog zemljišta koje lica mogu zadržati u vlasništvu, a ostalo, preko propisanog maksimuma, je oduzeto, i uneseno u poljoprivredni zemljišni fond opštenarodne imovine, a od 1965. godine je to postalo društvena svojina.

Tada je prvi put uvedeno pravo trajnog korištenje zemljišta iz poljoprivrednog zemljišnog fonda (čl. 7. st. 1. Zakona iz 1953. godine), a dodjeljivano je poljoprivrednim organizacijama. Upis opštenarodne imovine u zemljišne knjige vršen je na zahtjev narodnog odbora sreza, kasnije skupštine opštine, a upis prava korištenja na zahtjev privredne organizacije (čl. 15. tog Zakona iz 1953. godine).

Dakle, prema tim i ostalim propisima svo poljoprivredno zemljište koje je ušlo u zemljišni fond bilo je opštenarodna imovina, osim ograničene površine poljoprivrednog zemljišta kao imovine lica koju su mogla zadržati fizička lica kao svoje vlasništvo.

Međutim, osim upisa u zemljišne knjige opštenarodne imovine, davanje tog poljoprivrednog zemljišta na korištenje poljoprivrednim organizacijama, a kasnije poljoprivrednim zadrugama, nije bilo ažurno, pa je upis opštenarodne imovine ostao u zemljišnim knjigama bez nosioca prava korištenja na tim nekretninama (od 1953. do 1977. godine), a kasnije i prava raspolaganja (od 1977. do 2013. godine).

Jedan od takvih zakona je bio i Zakon o uknjiženju koji je stupio na snagu 1977. godine, a imao je za cilj da se uknjiži pravo raspolaganja na nekretninama u društvenoj svojini i prava koja društveno pravna lica imaju na te nekretnine, uz istovremeno naznačenje nosioca tog prava (čl. 1.). Zakon je propisivao da se uknjiženje može izvršiti na osnovu ovjerenog ugovora, pravosnažne sudske odluke ili odluke nadležnog organa, ili jednostrane ovjerene izjave kojom se vlasnik odriče prava svojine u korist društvene zajednice (čl. 3. i čl. 4. st. 1.). Tek ako se iz takvog akta ne može utvrditi ko je nosilac prava raspolaganja, na prijedlog općine, propisano je da će se uknjižiti kao nosilac prava raspolaganja općina na čijem se području nalazi ta nekretnina (čl. 4. st. 2. i st. 3.). Tim zakonom dotadašnje pravo korištenja je pretvoreno u pravo raspolaganja (čl. 6.).

²Službeni list SR BiH br. 28/77 i 13/94;

³ Službene novine FBiH br. 52/09;

⁴ Službeni list FNRJ 23/53 i 10/65;

To znači da je navedenom odredbom općina mogla biti upisana kao nosilac prava raspolaganja na opštenarodnoj imovini ako: postoji isprava o uknjiženju nekretnine u društvenoj svojini, ako se ne može utvrditi ko je nosilac prava raspolaganja i ako općina podnese prijedlog za uknjiženje. Dakle, pod uvjetom da su ispunjena prethodna dva uvjeta, ako općina nije podnijela prijedlog za uknjiženje njenog prava raspolaganja na nekretnini koja je društveno vlasništvo, nije se moglo prihvatiti postojanje tog prava izvorno ili neposredno iz zakona, jer tako zakonska norma ne glasi.

S druge strane, opštenarodna imovina kao oblik društvene svojine, po čl. 1. Zakona o pretvorbi društvene svojine⁵ prenesena je na Republiku Bosnu i Hercegovinu kao nosioca tog prava svojine, tj. postala je državna svojina, tj. oblik državne imovine, čiji titular je Bosna i Hercegovina (odluka Ustavnog suda BiH br: U- 1/11 od 13.7.2012 godine, tč. 82. i U- 8/19 od 6.2.2020. godine, tč. 37. i 38).

Stoga se revizija dopušta i ista je osnovana.

Odgovor na postavljeno pitanje br. 1. glasi:

Na poljoprivrednom zemljištu upisanom kao opštenarodna imovina, bez nosioca prava upravljanja, korištenja ili raspolaganja, kao oblika društvene/državne imovine, titular vlasništva je Bosna i Hercegovina, dok se posebnim zakonom to drugačije ne uredi, zbog čega na takvoj imovini, do konačnog uređenja pitanja vlasništva državne imovine, stvarnu legitimaciju ima samo Bosna i Hercegovina.

Po čl. 58. Zakona o stvarnim pravima⁶ samostalni posjednik nekretnine, čiji je posjed savjestan, stiče dosjelošću vlasništvo na nekretnini protekom dvadeset godina neprekidnog posjedovanja.

Tužitelj je tužbom za utvrđenje sticanja prava vlasništva po zakonu, temeljem dosjeloosti podnio protiv Općine Breza, kao nosioca prava raspolaganja po sili Zakona o uknjiženju na predmetnoj nekretnini.

Kako su nižestepeni sudovi pogrešnom primjenom odredbe člana 4. st. 2. Zakona o uknjiženju izrazili pogrešan stav o pasivnoj legitimaciji tužene, to je osnovan prigovor pogrešne primjene materijalnog prava u pobijanoj odluci drugostepenog suda.

Valja naglasiti da pozivanje sudova na odluke Ustavnog suda BiH br: AP-1939/20 (ali i drugih AP-2081/19, AP-2081/19) ne mogu utjecati na drugačiju odluku ovog suda, jer se Ustavni sud BiH u svakoj svojoj odluci po apelaciji na odluke redovnih sudova poziva da njegov "zadatak ... nije preispitivanje zaključaka redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava..., već da preispita način na koji su utvrđene činjenice, odnosno primijenjeni relevantni propisi u postupku pred redovnim sudovima u slučaju kada odluka redovnog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kada je primjena pozitivnopravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kada je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada su povrijeđena osnovna procesna prava kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i u drugim slučajevima... s obzirom na pitanja koja apelantica problematizira..." (AP- 1080/18...).

⁵ Službeni list R BiH br. 33/94;

⁶ Služben novine FBiH br. 66/13 i 100/13;

To pak znači da odbijanjem ili odbačajem apelacije na odluku redovnih sudova, ne znači da u svakom slučaju Ustavni sud prihvata pravilnom primjenu materijalnog prava, jer taj sud preispituje materijalno pravo samo u obimu koji obuhvata povredu ustavnih prava i Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda, među kojim je najizraženiji za redovne sudove povreda prava na pravični postupak, naročito u slučaju očigledne pogrešne primjene materijalnog prava.

U odnosu na Odluku na koju se poziva drugostepeni sud takva očigledna pogrešna primjena nije utvrđena, jer je sud primjenio materijalno pravo (Zakon o uknjiženju).

Međutim, ovaj sud u okviru svoje nadležnosti iz čl. 240. st.1) tč. 2) ZPP-a, nalazi da je pogrešno primjenjeno materijalno pravo kada je odredba čl. 4.st. 2. Zakona o uknjiženju tumačena na način prihvatanja da je tužena po sili zakona uknjižena kao nosilac prava raspolaganja, za što su naprijed opširno navedeni razlozi.

Zbog svega navedenog revizija tužene je usvojena, primjenom člana 250. st. (1) ZPP, obje nižestepene presude preinačene i odbijen tužbeni zahtjev tužitelja.

S tim u vezi, ovaj sud nalazi da nije potrebno odgovarati na drugo sporno pravno pitanje, jer je odgovorom na prvo sporno pitanje riješen predmetni spor.

Kako je usvojena revizija tužene, u smislu čl. 397. stav. (2) ZPP, odlučeno je o troškovima cijelog postupka, tako da je zahtjev tužitelja za naknadu troškova postupka od tužene odbijen, a tužitelj obavezan da tuženoj nadoknadi troškove prvostepenog postupka od ukupno 944,80 KM, sastava žalbe od 360,00 KM i sastava revizije od 360,00 KM, što predstavlja ukupan trošak od 1.664,80 KM.

Predsjednica vijeća
Marijana Omerčaušević, s.r.